

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1935 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om rätt för Kungl. Maj:t att förordna om införselmonopol å kasein.

(1:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 244 i första kammaren av herr *David Pettersson* m. fl. och nr 473 i andra kammaren av herr *Andersson* i Dunker, har hemställts, »att riksdagen ville besluta att i förordningen angående bestämmelser om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter bemyndiga Kungl. Maj:t att införa ett tillägg, åsyftande att även kasein måtte hänföras till de varuslag, beträffande vilka Kungl. Maj:t skall på angivet sätt äga att bestämma om införselmonopol».

Vid behandlingen av motionerna har utskottet anlitat byråchefen i generaltullstyrelsen T. Alsén såsom sakkunnig.

För vinnande av det med upptagande av mjölkavgift avsedda syftet förelade Kungl. Maj:t riksdagen genom proposition den 13 januari 1933, nr 40, förslag till förordning med bestämmelser om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter, enligt vilket författningsförslag Kungl. Maj:t skulle äga rätt att meddela förbud mot införsel till riket av mjölk, grädde, smör och ost utan särskilt tillstånd. I anledning av denna proposition framställdes i två likalydande motioner I: 219 och II: 384 enhanda förslag som i de nu föreliggande motionerna om rätt för Kungl. Maj:t att förordna om införselmonopol jämväl beträffande kasein. Bevillningsutskottet vid 1933 års riksdag tillstyrkte propositionen men avstyrkte bifall till de i ämnet väckta motionerna (betänkande nr 2). Den av riksdagen antagna förordningen utfärdades den 10 februari 1933 (nr 29). I samband med omläggningen av mjölkavgiftssystemet beslöt sedermera samma års riksdag, på förslag av Kungl. Maj:t, en mindre ändring i 1 § av förordningen. Med stöd av det givna bemyndigandet förordnade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 20 oktober 1933 (nr 575), att mjölk, grädde, smör och ost ej finge till riket införas utan tillstånd av statens mjölk nämnd, men stadgade samtidigt vissa undantag härifrån.

Förordningen om införselmonopol liksom även omförmälda kungörelse gällde till och med den 30 juni 1934. Enligt beslut av 1934 års riksdag har emellertid förordningen förlänats fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1937. Omförmälda kungörelse har ersatts av en ny kungörelse, ut-

färdad den 30 juni 1934 (nr 377) och gällande för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935.

I de nu föreliggande motionerna har — efter erinran om frågans behandling vid 1933 års riksdag — anförts i huvudsak följande.

Avsättningen av den svenska mejerihanteringens produkter å främmande marknader hade under de senaste åren i hög grad försvårats. Möjligheterna att genom export av ost och fläsk få användning för skummjolk hade sålunda starkt beskurits. Vid sådant förhållande vore det av vikt att tillvarataga de möjligheter för skummjolkens användning, som förefunnos genom framställning av kasein. På grund av ogynnsamma prisförhållanden hade denna tillverkning i Sverige hittills varit av ringa omfattning. Däremot uppginge importen, som huvudsakligen förskreve sig från Argentina, till avsevärda kvantiteter. Så infördes år 1933 cirka 800 ton av nämnda varuslag. Vår handelsbalans gentemot detta land vore ej av beskaffenhet att ingiva handelspolitiska betänkligheter gentemot en importbegränsning i fråga om kasein. Denna vara användes företrädesvis för tillverkning av vissa slag av papper, för framställning av s. k. kallim samt inom vissa mindre plywoodfabriker, vilka icke dreve någon export. De större exporterande plywoodfabrikerna använde däremot s. k. Lauxeinlim. Ett bifall till motionen skulle sålunda icke hava några ogynnsamma verkningar för vår export. De av bevillningsutskottet vid 1933 års riksdag uttalade farhågorna för att det svenska kaseinet ej skulle vara tillfredsställande i kvalitativt hänseende vore ogrundade, enär svenskt kasein använts för tillverkningar, som ställde utomordentligt höga fordringar på kaseinets kvalitet.

Sveriges in- och utförsel av kasein har under de senare åren uppgått till nedan angivna kvantiteter och värden:

Å r	Införsel			Utförsel		
	ton	1,000 kr.	värde kr. per kg	ton	1,000 kr.	värde kr. per kg
1930.....	601	490	0: 81	196	169	0: 86
1931.....	700	308	0: 44	83	47	0: 56
1932.....	647	194	0: 30	52	27	0: 53
1933.....	802	372	0: 46	86	50	0: 58
1934.....	626	434	0: 69			

Den inhemska tillverkningen av det slag av kasein, varom här är fråga — torkat kasein —, har utgjort:

Å r	ton	1,000 kr.	värde kr. per kg
1930.....	92	55	0: 60
1931.....	13.5	6.7	0: 50
1932.....	23	9	0: 39
1933.....	44	29	0: 66

Utskottet.

Såsom av handelsstatistikens uppgifter framgår har kaseinpriset varit mycket varierande. Sålunda sjönk medelvärdet för importen från 81 öre per kilogram år 1930 till 30 öre per kilogram år 1932, och noteringar lära

hava förekommit ned till 22 öre per kilogram. Enligt uppgift skulle dessa låga priser hava berott på, att den argentinska exporten av kasein till Amerikas Förenta Stater genom detta lands tullpolitik blivit avstängd. Efter sistnämnda år har emellertid priset stigit och lär för närvarande uppgå till 65 à 70 öre per kilogram. Enligt vad för utskottet blivit upplyst är kaseintillverkningen av enkel natur, varför tillverkningskostnaderna ställa sig relativt låga. Även om dessa hos oss äro större än i Argentina, torde de vid en efter våra förhållanden avpassad tillverkningskvantitet dock icke böra uppskattas högre än till omkring 15 öre per kilogram, priset å skummjolk här i ej inberäknat. Då till ett kilogram kasein åtgår omkring 33 kilogram skummjolk, synes tillverkningen i vårt land vid normalt prisläge kunna vara ekonomiskt lönande. Beträffande verkningarna av en importreglering i fråga om kasein skulle visserligen, såsom motionärerna anföra, våra större plywoodfabriker icke beröras därav, enär de för sin tillverkning använda sig av ett lim, vid vars tillverkning kasein icke kommer till användning, men avsevärda kvantiteter kasein åtgå för framställning av kallim till våra fabriker, som tillverka dörrar och andra trävaror för export. Ett fördyrande av denna för deras fabrikation viktiga förbrukningsartikel måste helt naturligt ingiva betänkligheter. Det torde även kunna ifrågasättas, huruvida en ökad inhemsk kaseintillverkning kan bliva av större betydelse för det svenska jordbruket. I varje fall skulle tillverkningen bliva såväl över huvud taget som i lokalt avseende av tämligen begränsad omfattning. Det är vidare att märka, att handhavandet av en av införselmonopol betingad importreglering icke kan undgå att möta praktiska svårigheter. Vid en jämförelse mellan å ena sidan de fördelar, vilka kunde vara att vinna av ett bifall till förslaget, och å andra sidan de med dess genomförande obestriddigen förenade olägenheterna har utskottet funnit övervägande skäl tala för att någon åtgärd i anledning av motionerna icke vidtages.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 244 av herr David Pettersson m. fl. samt II: 473 av herr Andersson i Dunker, om rätt för Kungl. Maj:t att förordna om införselmonopol å kasein, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 mars 1935.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Björnsson, Jönsson, Nilsson i Landeryd, Wahlmark, friherre Lagerfelt, Lithander, Lövgren i Boden, Björklund, Olsson i Gävle, Olsson i Ramsta, Ericson i Boxholm, Sjödahl, Löfvander, Larsson i Örbyhus, Heüman, Werner i Hultsfred, Johansson i Krogstorp, Andersson i Dunker och Nilsson i Karlstad.

Reservation

av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Jönsson*, *Nilsson* i Landeryd, friherre *Lagerfelt*, *Löfvander*, *Johansson* i Krogstorp, *Andersson* i Dunker och *Nilsson* i Karlstad, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Särskilt med hänsyn till de under senare år ökade svårigheterna att på exportmarknaden vinna en tillfredsställande avsättning för fläsk måste det anses vara ett ingalunda oviktigt intresse att befrämja strävandena att finna användning för skummjolk inom annan inhemsk produktion eller, såvitt nu är fråga, såsom råvara för framställning av kasein.

Av ovan återgivna, ur handelsstatistiken hämtade uppgifter framgår, att kaseinpriset varit mycket varierande. Sålunda sjönk medelvärdet för importen från 81 öre per kilogram år 1930 till 30 öre per kilogram år 1932, och noteringar lära hava förekommit ned till 22 öre per kilogram. Enligt uppgift skulle dessa låga priser hava berott på, att den argentinska exporten av kasein till Amerikas Förenta Stater genom detta lands tullpolitik blivit avstängd. Efter sistnämnda år har emellertid priset stigit och lär för närvarande uppgå till 65 å 70 öre per kilogram.

Enligt vad för utskottet blivit upplyst är kaseintillverkningen av tämligen enkel natur, varför tillverkningskostnaderna ställa sig relativt låga. Även om dessa hos oss äro större än i Argentina, torde de vid en efter våra förhållanden avpassad tillverkningskvantitet dock icke böra uppskattas högre än till omkring 15 öre per kilogram, priset å skummjolk här ej inberäknat. Då till ett kilogram kasein åtgår omkring 33 kilogram skummjolk, synes tillverkningen i vårt land vid normalt prisläge kunna vara ekonomiskt lönande. Att stora svårigheter skola föreligga för en dylik tillverkning under perioder med så låga priser på den importerade varan, som enligt vad ovan sagts förekommit, är emellertid tydligt. Med hänsyn härtill och då priset å världsmarknaden uppenbarligen kan påverkas av förhållandena i länder, där vid prissättningen skummjolkens värde knappast behöver tagas i betraktande, synes den nu helt oskyddade tillverkningen — kasein är nämligen tullfritt — vara i behov av ett marknadsskydd, vilket i enlighet med motionärernas förslag lämpligen torde böra ordnas på enahanda sätt som nu gäller beträffande mjolk och vissa

mejeriprodukter. Med ett dylikt skydd bör tillverkning av kasein kunna upptagas även inom andra delar av landet än där sådan nu bedrives. I anslutning härtill må framhållas, att efter ovan angivna beräkningsgrund — 33 liter skummjolk per kilogram kasein — motsvara de åren 1933 och 1934 införda kvantiteterna kasein omkring 26.5 respektive 20.6 miljoner liter skummjolk. Om än dessa siffror äro små vid jämförelse med den totala mjölkproduktionen inom landet, bör dock en dylik sammanlagd ökning i förbrukningen av skummjolk kunna på sina håll, där mjölktilleförseln är stor, vara av icke ringa värde för mjölkhanteringen.

Beträffande verkningarna av en importreglering i fråga om kasein må anföras, att, såsom i motionerna framhållits, våra på export arbetande plywoodfabriker icke skulle beröras därav, enär de för sin tillverkning använda ett lim, vid vars tillverkning kasein icke kommer till användning. Vad angår de fabriker, som tillverka dörrar och andra trävaror för export, använda dessa fabriker visserligen av kasein framställt kallim, men då det visat sig, att priset på kallim under olika priser på kasein varit tämligen konstant, kan den fördyring av kallim, som eventuellt skulle bliva följden av en importreglering beträffande kasein, icke vara av nämnvärd betydelse.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 244 av herr David Pettersson m. fl. och II: 473 av herr Andersson i Dunker, besluta, att 1 § i förordningen den 10 februari 1933 med bestämmelser om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter skall från och med dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, hava följande ändrade lydelse:

1 §.

För tid, varunder upptages mjölkavgift jämlikt förordningen angående mjölkavgift, äger Kungl. Maj:t, där så finnes erforderligt för vinnande av det med avgiftens upptagande avsedda syftet, förordna, att mjölk och grädde (tulltaxenummer 20—22), smör (tulltaxenummer 23), ost (tulltaxenummer 24) och kasein (ur tulltaxenummer 217) eller någon av nämnda varor icke må till riket införas av annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t eller av Kungl. Maj:t utsedd myndighet lämnar tillstånd till införsel (förordnande om införselmonopol).»